

„Karmesterként új arcát fedezem fel a már ismert műveknek”

Takács-Nagy Gábor jelentős műhelymunkába kezdett a MÁV Szimfonikusokkal

A nemzetközi hírű kamaramuzsikus és pedagógus a mai napig arra helyezi a legnagyobb hangsúlyt, hogyan állítsa a hegedűtechnikát a zene szolgálatába. Arra figyel, hogy a partitúra egyetlen hangjegyét se kezelje múzeumi tárgyként, mert a muzsikában minden mozdul, énekel, beszél, táncol. Nagyon lényegesnek tartja az egységes játékmódot, a folyamatos inspirációt, az egymásra való odafigyelést, akárcsak azt az intenzív műhelymunkát, amelybe szeptemberben kezdett bele a MÁV Szimfonikusokkal. Takács-Nagy Gábor ettől a szezontól ugyanis egyike a zenekar művészeti tanácsadóinak, s egyben vezetője új sorozatuknak, a Festetics-palota Tükörtermében rendezett kamarazenei koncerteknek. Ezek közül két estét is dirigál, s egy nagyzenekari hangversenynek is ő lesz a karmestere. A közös fellépéseken arra buzdítja a muzsikusokat, kövessék Leopold Mozart hitvallását, mely szerint: „játsszunk mindent úgy, hogy magunk is megrendüljünk tőle!”

– Most találkozott először a MÁV Szimfonikus Zenekarral, vagy muzsikáltak együtt már korábban is?

– Az együttes koncertjein még gyerekként ültem először, majd ők voltak kísérei diplomakoncertemnek, amelyen a Brahms-hegedűversenyt adtam elő. Természetesen a játékukat hallottam később is, de a Zeneakadémia befejezése óta most először muzsikálok ismét velük. A MÁV Szimfonikusok új ügyvezető igazgatója, Lendvai György – vele a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusoknál játszhattam együtt – kért fel arra, kezdjek intenzív műhelymunkába az együttesel, s irányítsam új kamarazenei sorozatokat, amelynek a Festetics-palota Tükörterme ad otthont. Örültem a felkérésének, hiszen mindig szívesen jövök haza, ráadásul nagyon élvezem a közös munkát. Úgy érzem, a muzsikások szeretettel fogadtak, s remek légkörben dolgoztunk. Mindenki érdeklődéssel, lelkesedéssel kezdett neki az új darabok megtanulásának, s azt tapasztalom, élvezik, hogy új repertoárban is kipróbálhatjuk magukat.

– S így valóban olyan művekkel foglalkozhatnak, olyan szólampróbákon gyakorolhatnak, amelyre a nagyzenekari munka során nincs igazán lehetőség... Mit tart a legfontosabbnak a műhelymunkában?

– Fontos, hogy egységesítsük a játékmódot, s ne csak hallják, hanem hallgassák is a másikat! A kamarazenei munka ugyanis olyan, akár egy baráti beszélgetés, amelyben mindig más viszi a prímet. A lényeg, hogy képesek legyenek egymást inspirálni a játékukkal! S akkor tudnak jól együtt muzsikálni, ha ugyanazokra a hangokra fektetik a hangsúlyt. A próbákon olyan zenei finomságokat próbálunk megvalósítani, amelyre egyébként valóban nem jut idő. Nagyon alaposan kidolgozzuk a részleteket, s mivel csak a vonósenekar szól, így a muzsikások a saját játékukat is jobban hallják.

A kamarazenei koncertek műsorát is igyekeztem úgy összeválogatni (Mozart, Grieg, Csajkovszkij darabjai, illetve Corelli-, Respighi-, Farkas-, Vivaldi-kompozíciók szólnak meg), hogy segítsék a munkánkat, s így a hangszíne, a dinamikáé, a vonássebessége a legnagyobb szerep. Azt tapasztalom, hogy a muzsikások ambícióval, többlet energiákat mozgósítva játszanak. Frissítően hat rájuk ez a munka, az új repertoár, s persze mindez más felelősséget is jelent, hiszen egy kamarazenei koncerten mindenki játékát lehet hallani...

– Milyen hangzás elérésére törekszik a vonóskarnál?

– Nem akarok sajátos tónust, mert mindig az adott mű határozza meg, hogyan kell a vonósoknak megszólalniuk. Nem lehet ugyanolyan hangzása egy Corelli-darabnak, mint egy Bartók-műnek. Minden kompozíciónak megvan a saját affektusa. Nagyon lényeges az is, hogy nincs jelentéktelen szólam, mindenkinek állandó készenlétben kell állnia, s odafigyeléssel kell a vezető szólamot még izgalmasabban, még különlegesebben kísérni. Megbeszéljük a játékmódot, a vonóhelyeket, s már ettől is szebb lesz a hangzás, hiszen a szólamvezetőtől az utolsó pulgig ugyanazon a vonóhelyen, ugyanazzal a sebességgel játszik mindenki. Az együttes összes tagjának éreznie kell, fontos a szerepe. Akárcsak egy festményénél, ahol a háttérnek is megvannak a maga színei, az sem lehet színtelen, szürke. Egyébként nemcsak a vonósok, hanem a fúvósok is részt vesznek a műhelymunkában, hiszen két olyan kollégám is dolgozik majd a zenekarral, mint Hadady László és Balogh Sándor, s a négy koncertből álló tükörtermi sorozatban két esten a fúvósoké lesz a főszerep. A zenekari szólamokkal végzett munka egyébként az együttes egészére is visszahat, még jobbá, színesebbé teszi a hangzást, nem véletlen, hogy számos legendás társulatnál,

például a Berlini Filharmonikusoknál is kötelező a nagyzenekar mellett kamaraegyüttesekben játszani...

– Sikeres kamaramuzsikus, elismert pedagógus. Miért kezdett el emellett dirigálni?

– Négy esztendővel ezelőtt Varga Tibor kért fel, hogy vezényeljem kamarazenekarát, amely a sioni Zeneakadémia hallgatóiból áll. Azonnal éreztem, hogy ezt a kihívást vállalom, s igent mondtam a meghívásra. S ekkor jutott eszembe az az elfeledett emlék, hogy amikor 1989-ben, Londonban Solti Györggyel koncertezett a kvartettünk, s előtte a házában próbáltunk, ő megjegyezte, ha egyszer rászánom magam a vezénylésre, jól megy majd, mert természetes a testmozgásom, s nagyon inspirálóan gondolkodom a muzsikáról. Varga zenekarával a koncert olyan jól sikerült, hogy folytattam a dirigálást, sőt tavaly éppen a Varga Tibor emlékére rendezett, budapesti hangversenynek is én voltam a karmestere. Nagyon élvezem az együttes irányítását, de ez óriási felelősséget is jelent.

– S gondolom, sokat kell foglalkoznia a darabokkal, hiszen teljesen más koncertmesterként játszani egy művet, vagy úgy előadni, hogy az ember közben hetven zenészt irányít...

– Eddig azt hittem, ismerem a műveket, most kiderült, újra kell tanulnom őket, de így legalább új arcukat fedezhetem fel. A kompozíciókkal való foglalkozás állandó kincskeresést jelent. Fantázia és intuíció segítségével újabb és újabb mondandót kell felkutatni, meglegelni. Olyan ez, mintha valakivel csak találkoztam az ember, vagy pedig együtt is él vele. S bár úgy vélem, a vezénylésnél nehezebb feladat művészi szinten játszani egy hangszeren, a dirigálás is óriási kihívás. Karmesterként más az embernek az idővel való viszonya, mindig előre kell gondolkodnia. Ha dirigálok, lényegesnek tartom,

hogy érthető legyenek, ne daraboljam egységekre a zenét, s megmaradjon a muzsika folytonossága. A zenének íve van, állandó áramlás egyik pontról a másikra. Pontosán kell játszani, de nem statikusan, s inkább ne legyen egy-két hang a helyén, de az előadás töltéssel, mondandóval bírjon... Nagy karmesterek koncertfelvételeit, DVD-it is nézem, leginkább a próbákról készült videókat élvezem, s tanulok belőlük. Szerencsés vagyok azért is, hiszen a Fesztiválzenekarnál töltött éveim alatt kiváló karmesterekkel dolgozhattam, s tőlük is sok mindent ellestem. Magamon például megfigyeltem azt is, hogyha túl mereven, vertikálisan ütök, akkor ez a görcsösség átragad a zenészekre, s a hangzás azonnal keményebbé válik. Erről egyébként Furtwängler is írt híres könyvében... Érdekes, izgalmas út felfedezni mindezt. A vezénylés olyan szabadságérzetet ad, amit szólistaként még sohasem tapasztaltam meg. Nagyon várom a debütáló nagyzenekari koncertemet a MÁV Szimfonikusokkal, 2006. május 10-én Mozart- és Csajkovszkij-darabokat adunk elő a Zeneakadémián, a hangverseny szólistája Miriam Contzen hegedűművész. Remélem, képes leszek arra, hogy előadásunkkal érzelmeket, gondolatokat ébresszünk a hallgatóban, hiszen ez a zene feladata. S akkor vagyunk a legjobbak, ha el tud-

juk érni, hogy a muzsika néhány percre elfeledtesse a publikummal a mindennapi problémáit... S bár ezeket az érzelmeket az előadóknak is meg kell élniük, kontrollálni kell magunkat, s fegyelmezetten játszani.

– *Gondolom, erre igyekszik a növendékeit is megtanítani a svájci főiskolán...*

– Igen, s tizenöt kvartettem van Genfben, ami elég sok. Ráadásul jövő évtől az ottani zeneakadémia kamarazenekeari együttesével is foglalkozni fogok. A tanítás egyik legnehezebb része egyébként az, hogy a fiatal muzsikusokkal felismertessük az adott kompozíció zenei mondandóját, hangsúlyait. Mindig azt tanácsolom, amit magam az Amadeus vonósnegyesnél tanultam meg, hogy egy adott probléma felbukkanásánál inkább énekelve, mint túl sok okoskodással győzzük meg egymást. Éneklés közben az ember már végiggondolja és érzi is, mi a mondandó, milyen irányai, súlypontjai vannak az adott frázisnak. Ez ugyanis egy sokkal természetesebb folyamat, mint egy instrumentum megszólaltatása. Kodály is úgy vélte, hogy egy-két évig énekelni kellene tanulnia a gyerekeknek, s utána következhetne csak a hangszer. Az énekléses módszert a növendékeim nagyon szívesen használják.

– *Hegedűművészként most milyen formációkban játszik?*

Vonósnegyestől a nagyzenekarig

Takács-Nagy Gábor 1956-ban született Budapesten. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Halász Ferenc volt hegedűtanára, később Nathan Milstein mesterkurzusán képezte tovább magát. A vonósnegyes foglalkozásokon Mihály Andrásról tanulhatott, de emellett intenzíven járt Kurtág György, Rados Ferenc és Devich Sándor óráira.

– Mindenféle kamarazenekeari felállásban szerepelek, Svájcban van vonósötösünk, és -hatosunk. Van egy vonósnegyesünk is, az „Intermezzo”, amelyben Tuska Zoltánnal, Papp Sándorral és Perényi Miklóssal muzsikálunk. 2006 végén Bartók összes vonósnegyesét eljuttatjuk Budapesten, majd 2007-ben Schiff Andrásal indulunk egy európai turnéra, s a vendégszereplés programjában is ezek a művek kaptak helyet. Genfben a feleségem minden esztendőben szervez egy kamarazenei fesztivált, amelyen kiváló muzsikusok lépnek pódiumra. Szóval tennivaló van bőven, s boldog vagyok, hogy a zene ennyiféle aspektusával foglalkozhatom, ráadásul a vezénylés új, felfedezésekkel teli világot kínál...

R. Zs.

Hagyományörzésből jeles

A Győri Filharmonikusok emlékhangversenye Mosonmagyaróváron, Nikisch Artúr és Klafsky Katalin születésének 150. évfordulója alkalmával

Moson megye két, világhírű szülöttéről emlékeztek meg 2005. november 25-én este Mosonmagyaróváron, a Flesch Károly Kulturális Központban. A hangverseny megrendezésére a Fejes Józsefné Zenei Alapítvány, illetve a kuratórium elnöke, Moldoványi Géza kezdeményezése nyomán került sor, aki a megemlékezés napján koszorút helyezett el Nikisch Artúr és Klafsky Katalin emléktábláján, szülőhelyükön, Mosonszentmiklóson és Jánossomorján (Mosonszentjános). Az ünnepi hangversenyen a Győri Filharmonikus Zenekar működött közre, Medveczky Ádám Liszt-díjas, érdemes művész, a zenekar karmesterének vezényletével. A koncerten Mosonmagyaróvár város képviselőiben megjelent Stipkovits Pál polgármester és Szentkúti Károly alpolgármester, valamint Mosonszentmiklós polgármestere, Varga László. A Jánossomorjáról érkezett vendégeken kívül számos érdeklődő is eljött, mintegy kifejezésre juttatva, hogy a több világhírű muzsikuskal büszkélkedő mosoni régió számára ma is fontos a kulturális hagyományok őrzése.

A hangverseny elején Rakos Miklós – a lapunk

2004. évi, áprilisi számában megjelent Nikisch-tanulmány szerzője, tartott ünnepi megemlékezést az 1855. okt. 15-én, Mosonszentmiklóson született Nikisch Artúrról, a lipcsei Gewandhaus és a Berliini Filharmonikusok világhírű karmesteréről, akinek személyét sajnálatosan rövidre sikeredett budapesti tevékenysége alatt az Operaház muzsikusainak általános szeretete és megbecsülése övezte.

A koncert közreműködői kiváló, mosoni születésű művészek közül kerültek ki: szólistaként Horváth Mária és Wiedemann Bernadett (ének), valamint dr. Vassné Nagy Zsuzsanna (hegedű) lépett fel. Az énekművészek a nagy előd, a Mosonszentjánoson, 1855. szeptember 19-én született, világhírű drámai soprán, Klafsky Katalin emléke előtt tisztelegtek műsorukkal: Horváth Mária Rossini Sevillai borbélyából Rosina áriáját, és Ponchielli Giocondájából a Méreg-áriát adta elő, Wiedemann Bernadett pedig Saint-Saens Sámson és Delilah című operájából a Csók-áriát, és Verdi Álarcosbájlójából Ulrika áriáját énekelte. A zenekar koncertmestere, dr. Vassné Nagy Zsuzsanna Saint-Saens: Bevezetés és rondo

capriccioso című művét szólaltatta meg. A hangverseny első számaként Schubert VIII. (h-moll) befejezetlen szimfóniája, végül pedig az Órák tánca csendült fel Ponchielli Gioconda című operájából.

Köszönet és elismerés illeti mindazokat, akiknek az áldozatvállalásával ez a színvonalas emlékhangverseny megvalósulhatott, tovább öregbítve a mosoni zenekultúra hírnevét, amelyhez a most ünnepeltek mellett olyan hegedűsök nevei kapcsolódnak, mint a Köpcseyben (Moson megye) született Joachim József (akiről halálának 100. évfordulóján, 2007-ben emlékeznek meg), és Flesch Károly, akinek emlékét nemcsak a hangversenynek otthont adó Kulturális Központ, hanem a rendszeresen – legközelebb 2008. júniusában – megrendezésre kerülő Flesch-hegedűverseny is őrzi.

Külön köszönet illeti a Győri Filharmonikusokat és karmesterüket, Medveczky Ádámot, hiszen amellet, hogy példásan ápolják a világhírű karmester, Richter János emlékét, közreműködésükkel jelentékenyen járultak hozzá, hogy ez az évforduló is méltó módon kerüljön megünneplésre.

R.M.